

การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ด้วยโปรแกรมรหัสเปิด

ธงชัย โพธิ์ทอง¹ และ นีระ ลาภิศชยางกุล¹

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี บางมด ทุ่งครุ กรุงเทพฯ 10140

รับเมื่อ 25 เมษายน 2551 ตอบรับเมื่อ 13 พฤษภาคม 2551

บทคัดย่อ

การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเตอร์เน็ตด้วยโปรแกรมรหัสเปิด มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา เพย์พร์ชั้นตอน และวิธีการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ตจากโปรแกรมรหัสเปิด โดยใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาลัยเขตทุ่งครุ เป็นข้อมูลตัวอย่าง ผลจากการศึกษา ทำให้สามารถใช้โปรแกรมรหัสเปิดเตรียมข้อมูลภูมิสารสนเทศจากข้อมูลที่มีอยู่แล้วให้อยู่ในรูปของข้อมูลภูมิสารสนเทศที่ได้ยึดตรึงตำแหน่งกับค่าพิกัดมาตรฐาน จากนั้นก็สามารถนำข้อมูลเข้าไปยังโปรแกรม Minnesota Map Server เพื่อนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศที่จัดเตรียมไว้ทางอินเตอร์เน็ตได้ รูปแบบการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายนั้นผู้ใช้บริการสามารถย่อ/ขยาย ดูรายละเอียดของพื้นที่ตามความต้องการ เช่น ข้อมูลอาคารเรียน เส้นทางการจราจร และลักษณะ เป็นต้น สามารถร้องขอดูข้อมูลเฉพาะที่สนใจ รวมทั้งรูปถ่ายในบริเวณที่ต้องการได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

คำสำคัญ : โปรแกรมรหัสเปิด / ข้อมูลภูมิสารสนเทศ

¹ อาจารย์ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์

Open Source Mapserver

Thongchai Phothong¹ and Theera Laphitchayangkul¹

King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangmod, Toongkru, Bangkok 10140

Received 25 April 2008 ; accepted 13 November 2008

Abstract

This paper shows a procedure to publish geographic informations on the internet with open source programs. The geographic informations of study data, King Mongkut's University of Technology Thonburi, are passed through the procedure and completely displayed on the internet.

The data will be registered with UTM coordinate before exported to Minnesota Map Server. The Minnesota Map Server provides functions to display geographic informations on the internet. User can zoom, pan, on/off layer and query university's informations such as building, road, pool and pictures of interesting area and cost free.

Keywords : Open Source / Geographic Informations

¹ Lecturer, Department of Civil Engineering, Faculty of Engineering.

1. บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาอย่างรวดเร็วของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้มีผู้สนใจและพัฒนาการนำเสนอข้อมูลต่างๆ บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ซึ่งระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System, GIS) ได้รับการพัฒนาเช่นกัน ในการนำเสนอข้อมูลบนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ได้ติดตั้งโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ท่านนั้น หรือนำเสนอเป็นเอกสารที่พิมพ์ออกมาก เป็นการนำเสนอแบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีการได้ตอบกับผู้ใช้ที่เนื้อหาข้อมูลเปลี่ยนไปตามคำร้องขอของผู้ใช้หรือที่ถูกเรียกว่า Dynamic Web Page ทำให้ผู้ใช้ได้ข้อมูลที่ตรงตามที่ต้องการ ซึ่งได้มีหน่วยงานรัฐบาลได้พัฒนาการนำเสนอข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแล้วหลายๆ หน่วยงาน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน [1] สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) [2] และศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมคุณภาพลิ้งแวดล้อม [3] เป็นต้น แต่เนื่องจากปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น ขาดความรู้และบุคลากรในการจัดทำค่าใช้จ่ายในการทำโปรแกรมที่มีมูลค่าสูง และขาดแหล่งข้อมูลสนับสนุน เป็นต้น ทำให้การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ได้มีการนำไปใช้ในส่วนของหน่วยงานเอกชนหรือบริษัทต่างๆ ทำให้ขาดโอกาสที่จะเสนอข้อมูลของบริษัทในด้านนี้ไป บทความนี้จึงจะกล่าวถึงการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้โปรแกรมรหัสเปิด (Opensource) [2] ทำให้ผู้ที่สนใจสามารถสร้างระบบการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้โดยมีค่าใช้จ่ายน้อยมาก

กรมพัฒนาที่ดิน [1] ได้พัฒนาระบบข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้โปรแกรมแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ ทั้งแบบรหัสเปิดคือ Minnesota map server และแบบเชิงพาณิชย์คือ ArcIMS แต่การเตรียมข้อมูลยังคงใช้โปรแกรมแบบเชิงธุรกิจทั้งหมด สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) [2] ได้ใช้ระบบข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อจัดการระบบให้บริการรองขอใช้ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมโดยใช้โปรแกรมแบบเชิงพาณิชย์ทั้งหมด และศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมคุณภาพลิ้งแวดล้อม [3] ได้พัฒนาระบบ

ข้อมูลภูมิสารสนเทศเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อเผยแพร่ข้อมูลภูมิสารสนเทศของหน่วยงานใช้โปรแกรมแบบเชิงพาณิชย์ทั้งหมดเช่นกัน ซึ่งทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้โปรแกรมแบบรหัสเปิดเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจัดทำระบบแม่ข่ายภูมิสารสนเทศและสนับสนุนการใช้โปรแกรมรหัสเปิดจึงได้ศึกษาการทำระบบแม่ข่ายภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรมรหัสเปิดทั้งหมด ดังแต่การเตรียมข้อมูลจากข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้เหมาะสมกับเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศที่เป็นโปรแกรมรหัสเปิดเช่นกัน

ระบบภูมิสารสนเทศ สามารถแบ่งข้อมูลได้เป็น 3 ชนิด คือข้อมูลที่เป็นแรสเตอร์ (Raster) เวกเตอร์ (Vector) และเชิงอรรถ (Attribute) หรือพจน์จะจัดกลุ่มได้ว่าข้อมูลแรสเตอร์และเวกเตอร์ เป็นข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial data) หรือข้อมูลแผนที่ เช่น ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม ข้อมูลจากโปรแกรมวัดภาพที่มีนามสกุลเป็น Dwg หรือ Dxf หรือข้อมูลที่ได้จากการแปลงภาพที่มีนามสกุลเป็น Shp เป็นต้น ส่วนข้อมูลเชิงอรรถ เป็นข้อมูลประกอบที่ทำให้ข้อมูลเชิงพื้นที่มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากขึ้น เช่นถ้ามีข้อมูลแผนที่ของอาคารหลังหนึ่ง ข้อมูลเชิงอรรถอาจจะเป็น อาคารหลังนี้ชื่ออะไร เจ้าของคือใคร มีกี่ชั้น อยู่บนถนนอะไร ทางสีอะไร และบ้านเลขที่อะไร เป็นต้น เมื่อมีข้อมูลที่จะนำเสนอแล้วก็ต้องเตรียมให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถใช้ได้กับโปรแกรมแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ ซึ่งปัจจุบันรองรับได้หลายรูปแบบเช่น Shp, TAB, TEGER, OGDI, TIFF, GIF, PNG หรือ JPEG เป็นต้น ถ้าไม่อยู่ในรูปแบบที่ใช้ได้ ต้องทำการแปลงโดยใช้โปรแกรมที่เหมาะสมซึ่งสามารถใช้โปรแกรมรหัสเปิดได้เพื่อลดค่าใช้จ่าย เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็นำเข้าเครื่องแม่ข่ายที่ติดตั้งโปรแกรมแม่ข่ายอินเทอร์เน็ตและแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ

2. วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาแนวทางและตัวอย่างการใช้โปรแกรมรหัสเปิดในการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2) เพื่อจัดเตรียมข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศด้วยโปรแกรมรหัสเปิด

3) เพื่อนำเสนอการใช้โปรแกรมรหัสเปิดทางภูมิศาสตร์สารสนเทศในภาครัฐ เอกชน และผู้ที่สนใจ และ เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจัดทำระบบแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ

3. การศึกษา

3.1 ขอบเขตการศึกษาและรวมรวมข้อมูล

3.1.1 ศึกษาการนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศด้วยโปรแกรม Minnesota Map Server และ Maplab [5-6] ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปแบบรหัสเปิดที่จะใช้เป็นเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ (Internet Map Server)

3.1.2 เตรียมข้อมูลภูมิสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตทุ่งครุ ด้วยโปรแกรมรหัสเปิด OpenJump ข้อมูลในการศึกษาจะประกอบไปด้วยข้อมูลเชิงพื้นที่ประกอบด้วยตำแหน่งของสถานที่ ข้อมูลและที่ตั้ง และข้อมูลเชิงอรรถ (Attribute data) ประกอบด้วยรายละเอียดของสถานที่ทางด้านภูมิศาสตร์และการใช้งาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะอยู่ในรูปแบบของเอกสารและไฟล์ดิจิตอล

3.1.3 นำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศบนระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต

3.2 เครื่องมือและโปรแกรมในการศึกษา

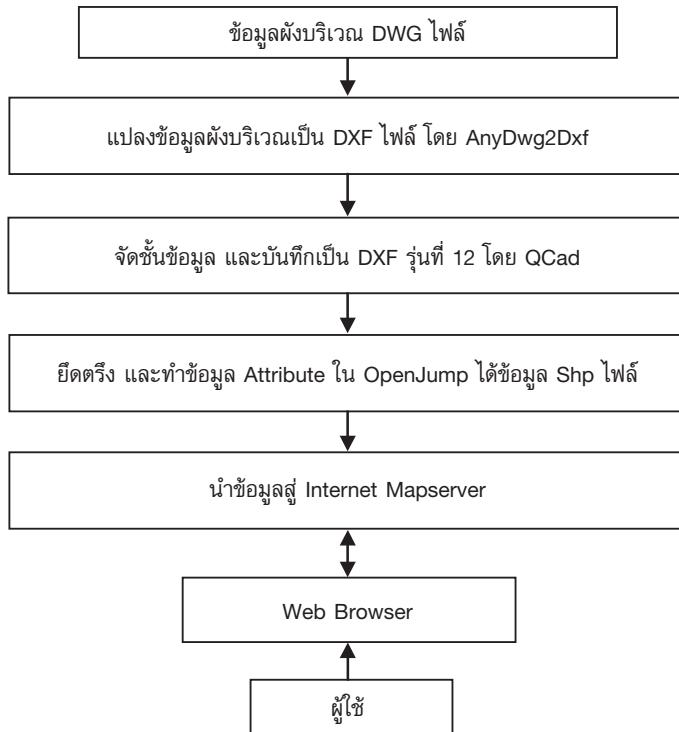
ในการศึกษาครั้งนี้ เครื่องมือและอุปกรณ์สำนักงานที่ใช้ประกอบด้วย

- คอมพิวเตอร์ ชีพียูระดับ Intel Pentium III 500 MHz, แรมขนาด 512 Mbytes การ์ดจอขนาด 128 Mbytes

- โปรแกรมระบบปฏิบัติการรหัสเปิด PCLinux OS
- โปรแกรมแม่ข่ายอินเตอร์เน็ตรหัสเปิด Apache
- โปรแกรมแม่ข่ายภูมิสารสนเทศรหัสเปิด Minnesota map server
- โปรแกรมภูมิสารสนเทศรหัสเปิด Jump
- โปรแกรมจำลองระบบปฏิบัติการวินโดว์ Wine
- โปรแกรมแชร์เวิร์เบลี่ยนรูปแบบไฟล์ AnyDwg 2Dxf

4. การพัฒนาระบบแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ

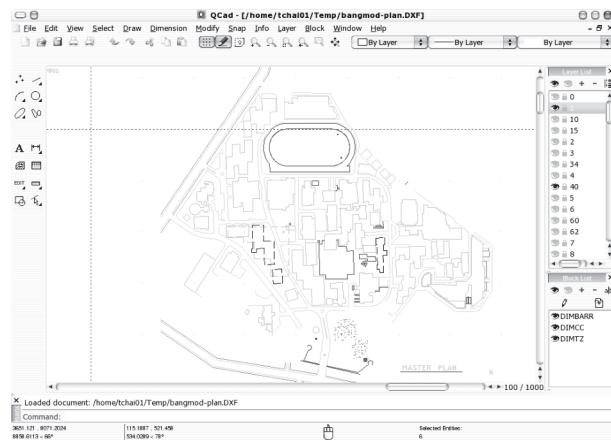
ในการพัฒนาเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศนี้ มีผังการทำงานตามรูปที่ 1 เริ่มจาก ข้อมูลเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตทุ่งครุ ที่ได้มาอยู่รูปแบบที่เป็นไฟล์นามสกุล Dwg ทำให้ต้องแปลงเป็นรูปแบบ Dxf ด้วยโปรแกรม AnyDwg2Dxf ที่ทำงานอยู่บนโปรแกรมจำลองระบบปฏิบัติการวินโดว์ด้วยโปรแกรม Wine ดังรูปที่ 2 จากนั้นใช้โปรแกรม Qcad ในการจัดการข้อมูลเวลาเตอร์ แล้วปิดขั้นข้อมูลที่ไม่จำเป็น แล้วบันทึกเป็นไฟล์ Dxf รุ่นที่ 12 ดังรูปที่ 3 เพื่อให้โปรแกรม OpenJump อ่านได้ จากนั้นทำการยึดตั้งข้อมูลเชิงพื้นที่ กับระบบพิกัดมาตรฐาน ทำการและข้อมูลเชิงพื้นที่ให้เป็นรูปปิดเพื่อสะดวกในการเลือก และเพิ่มข้อมูลเชิงอรรถ ที่ต้องการนำเสนอ ดังรูปที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ จากนั้นถึงนำขึ้นบนเครื่องแม่ข่ายได้

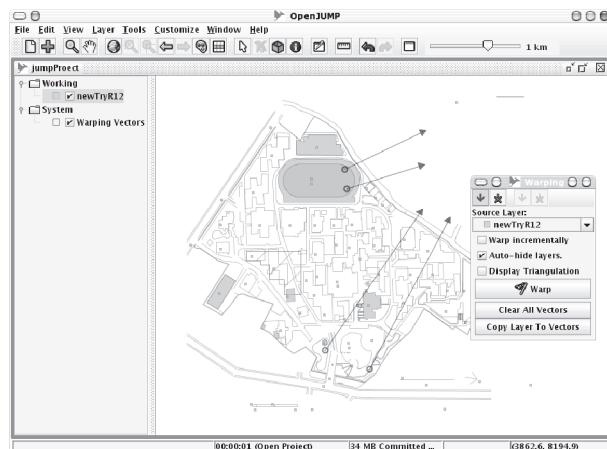
รูปที่ 1 ระบบการพัฒนาเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ

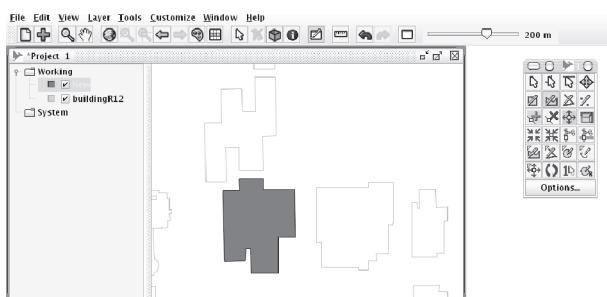
รูปที่ 2 การแปลงข้อมูล Dwg เป็น Dxf โดย AnyDwg2Dxf

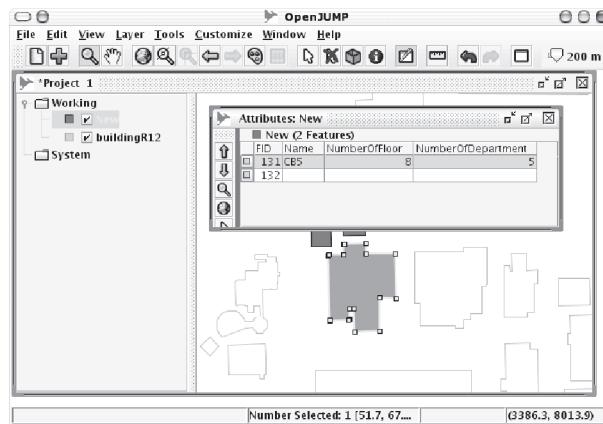
รูปที่ 3 การจัดข้อมูลใน QCad

รูปที่ 4 การยึดตัวข้อมูลใน OpenJump

รูปที่ 5 การเตรียมข้อมูลเชิงพื้นที่แบบรูปปิดใน OpenJump

รูปที่ 6 การเพิ่มข้อมูล Attribute ใน OpenJump

ข้อมูลเชิงอรรถจัดเก็บในรูปแบบของตาราง แยกตามอาคารต่างๆ ถนน และสระน้ำ ภายในมหาวิทยาลัยให้สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย โดยในโครงสร้างของฐานข้อมูล ได้จัดข้อมูลออกเป็นข้อมูลแพนท์และข้อมูลรายละเอียดของอาคารต่างๆ ในมหาวิทยาลัยฯ เช่น ชื่ออาคาร และที่ดัง ข้อมูลเหล่านี้จะถูกป้อนสู่ระบบฐานข้อมูล GIS ร่วมกับข้อมูลค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์และแพนท์ดังรูปที่ 6

ในส่วนของเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ Minnesota Map Server ต้องมีการจัดเตรียม Map ไฟล์ ที่ใช้เชื่อมระหว่าง Minnesota Map Server กับข้อมูลที่เป็น Shp ไฟล์ที่ได้จากโปรแกรม OpenJump รูปที่ 7 แสดงบางส่วนของ Map ไฟล์ที่ใช้ในโครงการนี้ ซึ่งจะเป็นไฟล์ที่กำหนดรูปแบบการแสดงผลของโปรแกรม Minnesota Map Server บน Web Browser ด้วย โดยในโครงการนี้ได้เพิ่มส่วนที่เป็นข้อมูล Html เข้าไปด้วยเพื่อแสดงรูปภาพของอาคารที่ถูกรองขอแสดงข้อมูลขึ้นมา

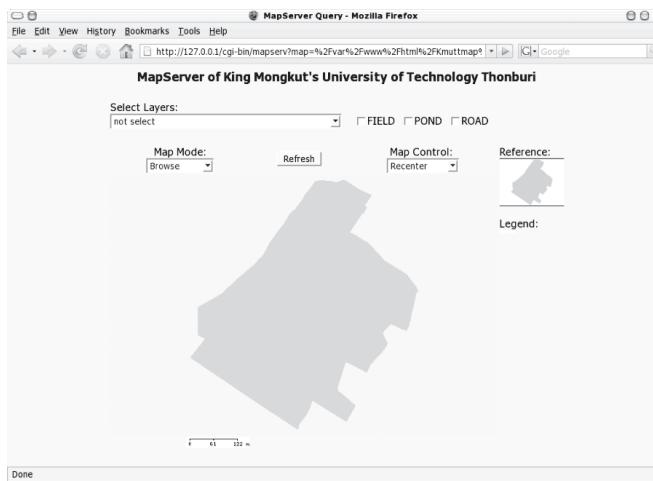
```
# mapfile [] MapServer Of King Mongkut's University Of Technolgy Thonuri
MAP
  IMAGETYPE PNG
  EXTENT 661261.425377985 1509321.6523639308 661924.8302296331 1509982.9377112605
  SIZE 600 400
  SHAPEPATH "/srv/www/htdocs/kmuttmap/data"
  IMAGECOLOR 255 255 204
  SYMBOLSET "/srv/www/htdocs/kmuttmap/symbols/symbols35.sym"
  FONTSET "/srv/www/htdocs/kmuttmap/fonts/fonts.list"
  TEMPLATEPATTERN 'example3kmuttboundarysearch'
WEB
  HEADER '/srv/www/htdocs/kmuttmap/templates/bangmod_header.html'
  FOOTER '/srv/www/htdocs/kmuttmap/templates/bangmod_footer.html'
  TEMPLATE 'example3kmuttboundarysearch.html'
  IMAGEPATH '/srv/www/htdocs/tmp/ms_tmp/'
  IMAGEURL '/tmp/ms_tmp/'
END
LEGEND
  KEYSIZE 12 12
  LABEL
    TYPE BITMAP
    SIZE MEDIUM
    COLOR 0 0 89
END
STATUS ON
END
....
```

รูปที่ 7 ตัวอย่าง Map ไฟล์

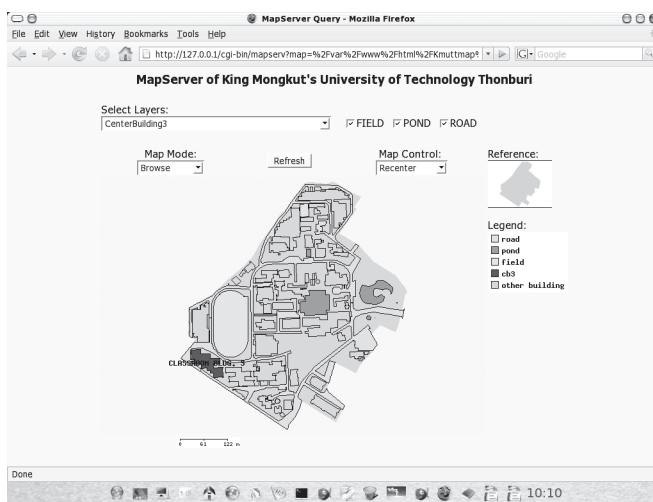
5. ผลการศึกษา

จากการเตรียมข้อมูลและนำข้อมูลเข้าเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศเพื่อนำเสนอในอินเตอร์เน็ต ได้ผลดังรูปที่ 8 เป็นหน้าแรกของล้วนติดต่อกับเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกที่จะแสดงข้อมูลอาคารที่สนใจได้ผ่านการเลือกดังรูปที่ 9 และสามารถแสดงพร้อมกับถนน สร้าง

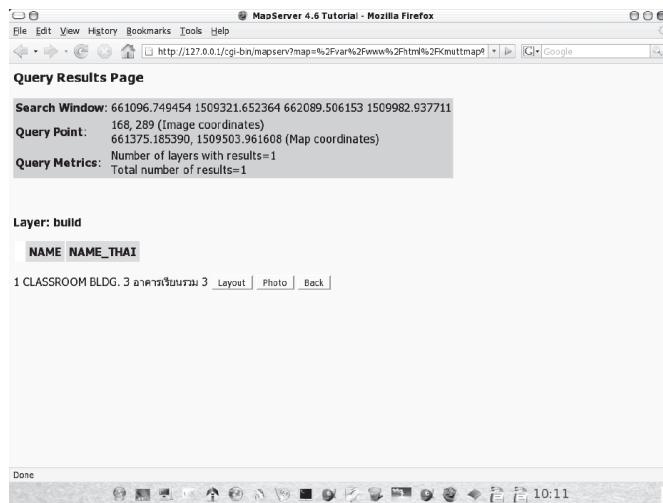
และถนนได้ อีกทั้งยังสามารถดูรายละเอียดของอาคารได้โดยเลือกการดูข้อมูลแบบ Query และคลิกที่รูปอาคารนั้น เครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศจะแสดงหน้าข้อมูลอาคารนั้น ดังรูปที่ 10 และยังเลือกดูภาพอาคารได้โดยกดที่ปุ่ม Photo ได้รูปที่ 11

รูปที่ 8 หน้าติดต่อกับเครื่องแม่ข่ายภูมิสารสนเทศ ผ่าน Web Browser

รูปที่ 9 การเลือกแสดงอาคารที่สนใจ พร้อมกับถนน, ล้วน และถนน

รูปที่ 10 การเลือกแสดงข้อมูลเชิงอวตารของอาคาร

รูปที่ 11 การเลือกแสดงข้อมูลภาพถ่ายของอาคาร

6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

จากผลลัพธ์ที่ได้ขอของแผนที่ภูมิสารสนเทศบนอินเตอร์เน็ต ในบทความนี้ได้นำโปรแกรมแบบบรหัสเปิดทั้งหมดมาใช้ในการดำเนินการทำให้การเผยแพร่ข้อมูลสามารถทำได้รวดเร็ว และเลี่ยงค่าใช้จ่ายน้อยเนื่องจากเป็นการสร้างโปรแกรมแบบบรหัสเปิดซึ่งสามารถใช้ได้ฟรีไม่เสียค่าลิขสิทธิ์และไม่เสี่ยงต่อการละเมิดลิขสิทธิ์ ทำให้ข้อมูลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี วิทยาเขตทุ่งครุ มีความทัน

สมัยอยู่ส่งเสริมสำหรับบุคลากรในและภายนอกมหาวิทยาลัย ในการค้นหาสถานที่ในมหาวิทยาลัย และวางแผนการใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยในอนาคต อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการสนับสนุนการใช้โปรแกรมที่สเปิดทางภูมิสารสนเทศ ในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจ ในปัจจุบันได้มีการจัดทำส่วนติดต่อแบบสำเร็จรูปให้ ผู้ใช้งานที่ไม่ต้องการศึกษาการทำงานของ Map Server เช่น MapLab [7] ซึ่งทำให้ได้หน้าเว็บที่สวยงามขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

ในการทำโครงการงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ นายดุลยพงษ์ ชัยฤทธิ์พันธุ์ นายเดชา กองทองนอก นายอีร่าวิทย์ คำวงศ์ นายชัยธร สะภูมิ นายชัยวัฒน์ ศศิประพนธ์พันธุ์ นายอีรีระพงษ์ แก้วศรี และนายวรกพ บุญธรรม ที่ช่วยเหลือในการจัดทำข้อมูลตัวอย่างที่ได้ เตรียม จากโครงการ การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีผ่านทาง อินเตอร์เน็ตแมพเชิร์ฟเวอร์ [8] ที่มีส่วนให้งานวิจัยนี้สำเร็จ ลุล่วง ไว้ ณ โอกาสนี้

8. เอกสารอ้างอิง

1. กรมพัฒนาที่ดิน, 2550 <http://www.ldd.go.th/>, เมษายน 2551
2. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน), <http://www.gistda.or.th/>, เมษายน 2551
3. ศูนย์ปฏิบัติการกรมล่งเสริมคุณภาพลิ่งแวดล้อม, <http://doc.deqp.go.th/>, เมษายน 2551

4. ไพศาล สันติธรรมนนท์, ชัยภัทร เนื่องคำมา และ สววนทร ฤกษ์อยู่สุข, 2549, *Advanced OpenGIS and FOSS Training*, คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 1-3

5. University of Minnesota, 2007, Welcome to MapServer, Available from : URL: <http://mapserver.gis.umn.edu/>, October 02.

6. DM Solutions Group, 2007, Welcome to MapTools, Available from : URL: <http://www.maptools.org/>, September 18.

7. นายดุลยพงษ์ ชัยฤทธิ์พันธุ์ นายเดชา กองทองนอก และ นายอีร่าวิทย์ คำวงศ์, 2549, การทำแผนที่ด้วยระบบสารสนเทศแบบบรหัสเปิด

8. นายชัยธร สะภูมิ, นายชัยวัฒน์ ศศิประพนธ์พันธุ์, นายอีรีระพงษ์ แก้วศรี และนายวรกพ บุญธรรม, 2549, การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีผ่านทางอินเตอร์เน็ตแมพเชิร์ฟเวอร์